

Predplate van Šibenika
na tromjeseč 3 K.
na pô godine 6 K.

Predplate u Šibeniku
sa donasnjem listu u kuću
ednaka je kao i van Šibenika.

Pojedini broj stoji 6 para.

HRVATSKA RIEČ

IZLAZI SVAKE

S B O T E U Z A D R U

Preplate i pisma šalju se
Uredništvu: Nefrankirana se
pisma ne primaju. Rukopisi
se ne vraćaju. Oglaš, pri-
obena pisma, zahvalje itd
iskazu se po 20 para redak-
— ili po pogodbi. —

Zar promjena!

Na 23. o. m. grof Agenor Goluchowski prestao je biti ministrom vanjskih posala Austro-Ugarske. Nakon jedanaest godina ide eto sa pozornice međunarodne politike čovjek koji nije zadovoljio ni narode monarhije, ni svoga južnoga saveznika, nikoga osim cara Wilima i njegove Njemece. Ali tom občem nezadovoljstvu nije krije sami ministar, koji inače ni po občem priznanju nije imao osobitih državničkih svojstava, nego i sustav kojemu je on služio i kojemu je posve bio dan. On je bio ministar dualizma, u kojemu je svemoću njemačku premoć, on je bio naslijednik Androssa, Haymerla i Kalnokya, on je bio ministar trojnog saveza, on je dakle u vanjskoj politici bio vezan već obstojećim ugovorima, koje je on nastojao očuvati pa bilo i žrtvom ne svojom nego podređenih naroda.

Vanjska politika jedne države upliva na njezinu nutriju razvoja, kao što opet nutrjava upliva na vanjsku. Dosadašnja vanjska politika kojoj je služio Goluchowski bijaše izrazljaj njemačke premoći; pa nije čudo da su svi drugi narodi sa tom politikom nezadovoljni. Oni su joj bili uprav žrtvovani kao što u kući tako i vani. A osobito mi na jugu monarhije bili smo pravi plien, pravo robije na prodaju te politike u službi Berlina.

Amo na našem jugu kriju se interesi Njemačke, Italije, Austrije, Turke i malih država Balkana, amo radi Istoka imo svojih korišta i Engleska i Francuzka, amo je na njeki način usredotočena europska politika. A Austrija je mislila i misli da svoje interese najbolje provadja ako se drži trojnog saveza, Italije i Njemačke. Toj misli, toj politici je služio Goluchowski. U kući je narodima monarhije na taj način navadio teret prekomernog naoružanja, koji već sam po sebi onemogućuje svaki veći napredak, a prema vani morao je kupovati milost, prijateljstvo Italije i Njemačke ili poniznom službom ili ugovorima koji su bili i jesu na teret svih južnih naroda monarhije, a osobito nas Hrvata.

U svakom sporu sa Italijom bilo trgovačkim, ali i polomorskim, bilo političkom, Austrija je sa njezinim ministrom vanjskih posala popustila Italiji, samo da sačuva trojni savez, Njemačku. A buduće da smo u tim sporovima sa Italijom mi na udaru, to smo i bili uvjek žrtvovani, ponizeni na milost i neumilost.

Tu ne treba puno nabratati, jer svakomu je poznato kako smo žrtvovani u svim proizvodima utakmici Italije, a to vriedi i za nešu plovitbu i za naše ribarstvo. U poslu glagoljice bješ nas takodjer vanjska politika Austrije koja radi Italije ne smije dozvoliti da se ojača Hrvatsko na ovim obalama Jadrana, i koja je i proti Hrvatima kao i svim Slavenima a za ljudi bav Niemstva i Njemačke u biranju slavenofilskog pape postavila svoj veto.

I onda kad se optimala svojina Hrvata, zavod sv. Jerolima, i onda je Goluchowski t. j. Austrija bila proti nam. I u svakom sporu hrvatsko-jajtanskog ministra vanjskih posala je zanevirovao, ponizivao, žrtvovao Hrvate.

Ako sa ovih narodnih naših steta prodješmo na susjedne narode i tu vidimo da je Austrija omražena, a omražena je jer je htjela sve

i svakoga sgnjaviti i žrtvovati Njemu i Njemačkoj politici.

Ovoj se politici ima dakle zahvaliti nezadovoljstvo svih ne njemačkih naroda Austrije i svih susjeda njezinih. Ovoj politici ima se također zahvaliti ako se svi ovi narodi njekako žele sporazumiti, da se uzognu odhvatni njemačkom prodiranju. I već se vidi da balkanske države nastoje stvoriti obrambeni savez, već se vidi da Italija pruža svoju ruku na Albaniju, a Englez nije nego jučer iz Pošte, a Francuz je imao uza se u Maroku sve osim Njemačke i njezinog sekundanta, Austriju.

Dakle, čemu je pomogao Austriji trojni savez u nj-ezin ministar Goluchowski?

Mi ne znamo, osim ako nije zasluga i dobit to što je Austrija prema vani osamljena i onražena a u kući razezirkana na narode koji su u borbi medju sobom i proti istoj državi smatra se neprijateljima države uprav one, koji bi mogli dovesti ovu državu do blagostanja i do moći, a to su oni Česi, Hrvati i Magjari koji hoće da im domovine budu svoje i uživaju sva ona prava koja su prije imale. Drugim riječima prijatelji priestola i monarhije su oni koji su smatrani veleizdajnicima samo za to jer hoće da monarhija Habsburgovaca bude sastavljena od kraljevstva i država svoje volje i svoga života. Onda bi i vanjska politika takve monarhije bila i tim državam i tim narodima od koristi, a prema susjedima bila bi politika poštovanja i uzajamnog podpomaganja, kao što bi prema neprijateljima bila politika snage a ne pučavosti i robske službe, kao što je bila ona Goluchowskog i kao što će biti svih ministara današnjeg dualizma.

Dualizam to je gospodstvo njemačke pasmine nad ostalim narodima. Proširen dualizam bilo bi gospodstvo razdjeljen na dva naroda, a ogromna većina bila bi žrtvom kac što je danas. Politika takove države bila bi u sústini kakva je i danas, pa za to narodima monarhije ne ostaje nego nastojati da se sruši dualizam i da svi narodi doduši do svojih prava.

Pot kojim treba ići pokazujem nami i ostalim narodima Magjari. I oni su do juče bili smatrati veleizdajnici i buntovnici, a danas prenašaju u svoju domovinu kosti svojih mučenika i prognanika i ti buntovnici i sinovi buntovnika danas su ministri Nj. Veličanstva Kralja.

Kad to budi mogli raditi drugi narodi i

kad to postignu, jedino tada će i vanjska politika monarhije biti na čast i korist, a ne bude li toga svaki naslijednik Goluchowskog biti će samo njegova slika i prilika, a država će padati sve to dublje.

Do kada će to padanje ići nije moguće

predvidjeti, ali sve nas je strah da ćemo još

dugo padati, jer nije ni najmanje izgleda, da

u Beču bilo razborne koliko ga treba. Jer da

bi ga bilo nebi se kovale još i danas stranke

proti sjedinjenju, slobodi i veličini Hrvatske.

Nego nam je na utjeha, da je svaka u-

roda proti Hrvatima i Hrvatskoj u isto doba i kome dugomo na propast, pak će te utoče moći jednom prestat; morat će uzsliditi problema, to se razumije, ali neka ne bude posve kasno, jer ako se okasne neće biti narodi koji će se kajati, nego oni koji misle da mogu nadre silom upravljati današnjim pravcem, koji se protivi i prirodnim i povjestnim zakonima.

Telefonska mreža u Šibeniku.

Tko je pratio celi tok ovog pitanja, a nije bio u Šibeniku od prošle godine, bit će sigurno pomislio da mi ordje već imamo gotovu telefonsku mrežu. I doista, po enome, što je bilo u novinama javljeno, da bi mreža danas moralna bit već u podpunoj svojoj funkciji.

Nego, kako smo mi u Dalmaciji, a Dalmacija u Austriji, nije se ni najmanje odušto, ako sva do danas u Šibeniku nemamo od svega toga ništa. I ne samo što nemamo ništa, nego se o telefonskoj mreži u obče više i ne govor, kada je nitko ni zapitao ništa, kada se za su ništa nikto postara i kada ona već Šibeniku i ne trebaju.

A kad tamo zna se, da su je zapitali i uređi, i razne ispitnice, trolike i razni privatni, te da je broj prijavljenika bio sasvim dovoljan za upoznavanje takove mreže; zna se, da se je za ju zauzeo i da ju je topo u saboru zagovarao naš zastupnik Dr. Dulibić; zna se, da smo i mi u ovom listu više puta naglasili njezin potrebu; zna se napokon, da ju u Šibeniku ne samo zanjamnici, već u obče svjedočekaju i da se sveduši čude, kako se još nista nadi na njezinu upoznavanje.

To nas je popukalo, da se posebice osvrnemo na ovo važno pitanje, koje ne čemo također ne upoznati smetnuti s vido, dokle god ne vidimo, da je uslišana molba zanjamnika, da ne vidimo, da se telefonike čeve već kriju našim gradom.

Ovdješnji c. k. poštarski bezjavni ured još je na 22 prosinca prošle godine svojim dopisom br. 1639 priobio javnosti, da je c. k. ministarstvo trgovine u Beču svojim odpisom 7. prosinca 1905. br. 1603 odlučio, da se kroz godinu 1906. namjeristi u Šibeniku državnu telefonsku mrežu.

Gosp. upravitelj istog uređa došao je dapače osobno na občinu, da joj javi tu radostu vies, i ne slute valjda, da je u našim preurjenjima najmanje za celi dečenje svaka radost radi nito koje dobre vies, što nam dolazi iz Beča.

I eto, god. 1906 već je na izmaku, da telefonska mreža u Šibeniku još uviek je samo *pius desiderium*.

Ne možemo znati, što bi bilo uznakom ovome otezanju, jer je broj prijavljenika, kako rekosimo, bio sasvim dovoljan i jer bi u taj broj, kad bi se mreža upozastavila, bilo i drugih, koji bi se bez sumnje prijavili, da njom okorite. Ostaje dakle jedinu shvatljivim razlogom otezanju proverbalni nemar vlade za sve, što bi nama u Dalmaciji moglo biti dobro.

U svim dakle pitanjima, kako vidimo, bila ona mjesto u obče važnosti, provodi vlada uviek jednu metodu obesjedenja i zavaravanja. Misli li ona tim što postoji ljudje se varu.

Telefonska mreža u Šibeniku ne bi bila nikakva milost, nikakav dar. Da je takova, ne bi se bila nikad sigurno ni zapitala. Ali se je zapitala samo za to, jer je potrebita i jer će od zanjamnika biti plaćena kao svaka stvar, što se za vlastitu potrebu kupuje.

Prema tome imamo pravo zahtjevati, da nam

bude data, pa ako nam se uza sve to ipak uzkráje,

onda da očito, da se samo prkos, da je vladi

dobro došlo svaku i najmanje sredstvo, kojim može

da pučanstvo u svemu prikráje.

Ali mi ćemo još raboti znati protivit se, pa

i drugoga putstvi kako će se opirati vladi, koja je

zvana da podponaže i da unapređuje probitku pučanstva, a sve protivno radi.

Telefonska mreža u Šibeniku, obećana i zajam-

čena dovoljnim brojem prijavljenika, mora da bude

što prije namjerena, a dokle god ne bude, mi ćemo

se na svar povraćati.

Naše školstvo.

Povraćajući se za čas na našu mužku učiteljište, koje ima bez sumnje direktni upliv na budući razvoj našeg školstva, moramo izakuniti žalostnu činjenicu, da se u obče kod nadležnih faktora ni najmanje ne misli na sredjenje ovog važnog pitanja. Ono što se u zadnje doba učinilo na njejakvu bolju unutrašnju organizaciju zavoda i za usavršenje stručnog nauka, bit će dobro onako o sebi uzeto, ali i to dobro postaje iluzorne, kad se promisli, da će zavod ostati i nadalje u onim istim vanjskim okolnostima, koje su sve do sad tako težko prejudicirale njegovu zadatku. A na ovakovo mišljenje imamo pravo i to je ono, što nas zabrinjuje, jer, ako svi znaci ne varaju, kod vlade nema izgleda, da bi ona promisliela svoju stanovništvo, t. j. izgleda, da je ona baš za to, da zavod i nadalje ostane onđe, gdje se sad nalazi. Poznato nam je naime, da vlada namjerava na zemljistvu, gdje je sada vrtao tog zavoda, podići zgradu za vježbanicu i potrošiti za nju do 60 000 kruna. Kad vlada to namjerava, onda je jasno, da nju ni najmanje ne zaokuplja misao o potrebi, da se zavod prenjesti u kakav grad, a onda je dakako uzaludno izbaciti i najbolje razloge, jer je to isto kogovoriti gubitku i namigivati slepevu.

Nema dakle sumnje o tome, da će naš mužki preparandij biti još za čitave decenije žrtvovan st novitom obzirima i hirima, i sve na stetu našeg školstva. — Zato smo mi od njezina, da bi se za ovo pitanje imali svojski zaustvari naši zastupnici, koji su uviek pokazali za naše školstvo i ljubavi i smisla. —

U zadnje doba poboljšale su se nešto plaće našim učiteljstvom. Tim je učinjeno djelo najelementarnije pravice, jer stanje, u kojem se je ono nalazio, bilo je upravo zazorno.

Razumljivo je, da to poboljšanje samo časomice umiruje naše učitelje, jer su i oni shvatili, da u običim kukavnicama financijalnim prilika naše zemlje nije bilo moguce izdansije uređenje njihova ekonomskog stanja. — Učitelji, koji su uviek bezprimjerni i požrtvovani radili na inače neharmoni polju pučke prosvjete, raditi će tako i unaprijed. O tome su podpuno uvjereni. Ali, rek' bi, da školska vlast kao odraz onog razpoloženja, kojim je vlada uviek proglašala Dalmaciju, hoće da i to zadnje poboljšanje učiteljskih plaća podpuno izrabi bas na ustru naših učitelja. U posljednje doba izdate su nekakve okružnice, koje naješćuju nesmiljenu škrrost školske vlasti, kojom će unaprijed ona susretati sve molbe za pripomoći, koje će učitelji eventualno podastirati. To je svakako vrlo loš postupak, koji se ne bi mogao ničim opravdati ni onda, kad bi plaće pučkih učitelja bile najsjajnije.

Školska vlast u obče, kao da nema ni zere sreća za učitelje, za te zdušne radnike na polju pučkog uzgajanja i prosvjetjenja. Ona kao da ne shvađa, kao da ne zna, uvažavati njihov trud, njihov gotovo pokornički način življena, njihovu samozatagu, ono odricanje njihovo od svega, što moderno društvo uživa. I to čini njima školska vlast u službi one vlade, koja za te učitelje, za njihove goleme potrebe nije dala ništa, koja nije htjela odobriti ni predloge pokriće za povećanje njihove plaće, da ne naškodi njemačkim producentima piva.

Ako je školska vlast ovako razpolozena za učitelje, koji su glavni faktor školskog uspjeha, onda nam je vrlo lako doći do zaključka, kakva mora biti ta ista vlast u obće prema našim školama, kakav upliv ona na njih vrši i kako i koliko te škole mogu da napreduju pod njenim auspicijama.

Mirne duše možemo kazati, da bi sve naše skole po toj vlasti mogle s glave propasti, da nije pokrajine, da nije občina, u jednu rieč, da nije naroda, koji za njih odkida od svog grla, samo da ih uzdrži. A ipak ta vlast ima toliku držkost, toliku smionost, da nad tim školama hoće neograničeno gospodovati, jer ju tobože na to ovlašćuju oni školski zakoni, koje je stvorio onaj isti sistem, čije težke posljedice mi već cijev težko čutimo u svim granama naše javne uprave.

Stanje naših škola, obično uzešto, upravo je žalostno. Riedke iznimke ne mogu da bace ni najmanja svjetla na grdno tasmilo, kojim su usled vladinog nemara prevučene naše škole. Zadnjimo u selu, zadnjimo u varosi, zadnjimo u gradovima, svuda čemo naći i previse toga, što prieči, što stoji na putu ne samo razvoju, već u obće i onom čednom uspjehu naših škola, koji od njih danas imamo jedino zaslugom pozvrtov naših učitelja.

Pogledajmo ih najprije izvana. Kakove su to zgrade? Tu se o zgradama i ne može govoriti.

Kuće ili kućetine su to, onako od nužde unajmijene, bez dovoljna prostora, bez zraka, bez iteka, što se iz najelementarnijih higijenskih razloga za jednu školu zahtjeva. Sve su to ogromnom većinom takovi ambijenti, koji samo porazno djeluju na duh i djece i učitelja, a kojima već nakon prvog ili drugog sata pouke nedostaje disalima potrebita čista zraka, ako ga je u obće takova ikad u njima i naći.

I u tim pomješćima od potrebe ljute nadjenom opazit čete gotovo svuda takovu prentranost djece, koja će vas već na prvi mah uvjeriti, da je tu absolutno izključena svaka mogućnost valjanog školskog uspjeha.

Jest, odgovorit će nam se sa stanovite strane, da su tome krije naše občine, jer da su one dužne starati se za školsku pomješću. Opet držki prigorov! Tko pritiče u pomoć tim občinam? Mogu li one uz tolike druge troškove i izdatke, na koje su nesmiljeno vezane, žrtvovati za škole onoliko, koliko bi zbilja zeli? Tu nam se vlasta prikazuje u pravoj slici tijanjan. Small-age, koji goloj raji više: Harač, Harač, rajo, treba!

Propustamo: za sela neka još taj prigorov bude umjestan. Ali kako je u pogled ovoga s gradovima? Jesu li i tu občine dužne starati se za školsku pomješću? Nisu, nego školska vlast. Pa šta vidimo? da u gradovima baš imamo grđih školskih zgrada nego li na njima selima. Uzeti čemo za primjer samo Šibenik. Čovjeku se zgraža, kad stupi u pučke škole sibenske. Mi smo o tome već nešto kazali u više navratak u ovom našem listu, upozorili smo školsku vlast na nevoljnost i nedostatnostih školskih pomješća, ali sve utaman.

Kad bismo htjeli iznjeti sav dugi historijat pitanja o školskim pomješćima u Šibeniku, moralibisimo pisati neprestano za više brejeva. Tu je školska vlast znala samo stereotipnim popješnicama do skrajne dosadnosti pozivati občinu na gradnju školskih zgrada, ali svaki put kad je občina potražila, da i ona doskoči ne preteranim, već doljenjem doprinosom, svaki se je put jeguljasto izmakla, ne žaleći ni najmanje, što toliko važno pitanje s njene krvnje s ujene skruti ostaje uvek in suspensa.

Nastaviti čemo.

Naša književna kritika.

Gоворiti danas o književnoj kritici u nas Hrvata isto je ko dirati u najopasniji osinjak. Nama, koji se ne žacamo roči svoju otvoreno i bez obzira na čije osjetljivosti o svakom pitanju, koje zasjeca u narodne probitke, reći čemo i ovdje, jer znamo vrlo dobro, da se ne može pojmiti napredak naše liepe knjige bez dobre i sustavne kritike, a liepa knjiga je bez sumnje velik i moćan faktor, koji djeli ne samo na kulturni razvoj naroda, već i na njegovu narodno-političko osvješćenje.

Kritika je s toga jedna neokloniva nužda i ona može da mnogo doprinosi dobru razvoju liepe knjige, kad je zadnjaljutu ne samo duhom stroge objektivnosti, već poduprta i onom širokom spremom, onim dalekim vidikom i onom vedrim razsdjeljivanjem, kojima moraju bit snabdjeveni svi oni, koji hoće da obraduju njezino trnovito polje.

Kod nas je žalost takove kritike danas nemoguće da li smo je u takvoj formi ikad i imali, o to ne bi se dalо razpravljati. U koliko smo mogli da upoznamo s kritičnim glancima i razpravama o književnim našim pojavitima u zadnjim decenijama, riedki su oni sastavni, o kojima bi se dalо mirne radeći, da su plod valjane kritike. Izuzemno li neka ediljena imena, s kojima su skopčana i mnoga izvršna literarna djela, ostaju nam na njivi kritike radnici, koji su tu našli samo za to, jer nisu u sebi očnjeli ni volje ni smrši za pametnji posao i jer u svojoj umišljenoći cijene, da je kritika sve ono, što oni mogu odobravati ili ne odobravati.

Po našem shvaćanju od tog stanovista da pravo kritike dalek je put. Poznato nam je, kako se u običa hau oni, koji su se najviše i najbolje iztakli kao književni radnici, ustrojavaju izreći svoj sud o djelima drugih, iako su na to najpozvaniji. Reći će nam se, da nije ni tražiti iz nekih obzira defiktivnosti, da takovi sude o književnim produktima. Ali je opet istina, da jedno književno djelo, upravo dobio dobitku sanjeke svoje valjanosti, kad ga slavan književnik pohvali. Do takova se suda s pravom mnogo dži, i na taj sud se svak pozvije. O tome mogli bismo navesti slijest primjera.

Na čemo ipak ići tako daleko, da tražimo za svaki književni proizvod sud tako kompetentnih projenitelja. Ali ono, što se ipak može tražiti jest, da oni, koji hoće da takove zamjenjuju, da vode kritiku o svim književnim pojavitima, budu barem na primjerenoj visini, na onoj visini, do koje ne dopira nikakova strasti.

A to je baš ono, što danas u našoj književnoj kritici ne vidimo. Kod nas je ponajviše slučaj, da o jednom književnom proizvodu piše kritiku ili prijetjeli ili neprijatelj onoga, koji ga je izdajao. Prijetjeli ga precjenjuje, neprijatelj ga omalovalje, a što je pak najgorje glavnu ulogu u tome igra stranacko-politički momenat. — O tome smo se uverjili već bezbroj puta, a u posljednje doba pak po gotovo.

Osim tog momenta imaju i drugi još pokudniji t. i momenat osobnosti. Nije uzalud rečeno, da su oni, koji se ogledaju na polju liepe knjige najosjetljivija bića. Ta osjetljivost često prelazi svaku granicu, a najsakrili onda, kad ju podrazvara nevanist. A danas upravo gledamo, kako se na kritiku dali ljudi, kod kojih takovo razpoloženje baš obilno predvadjuje. — Ljudi, koji u književnoj republici nisu ništa ni gotovo ništa zavredili, koji misle, da su sa njekoliko literarnih pokušaja već stekli u toj republiki pravo glasa, znajući se uputiti na katedru i ispitati kritične lekcije desno i lijevo i ne misle na to, da se to prava dolazi velikom mukom i da se za njih hoće osobitih prerrogativa.

Osim toga mi nismo imali prilike opaziti kod nas još jedan žalostniji pojav. Bilo je naime dobrih kritičara, čija su se mninje i sudovi uvažavali, jer oslonjeni su duboko proučavanje naših i svjetske literature, ali jer u svojem razsdjeljivanju nisu izključivo imali pred očima jedno jedino stanovništvo, bili su toliko objedjeni, da su se sa polje kritike morali povuci.

Oni pak, koji bi imali zbilja i spreme i sposobnosti da našu kritiku navedu na prav put, viđeće sve te obstojećnosti, vole prikazivati ili očnjivati djela književnika drugih naroda, a domaća djela ostavljavaju zar budućim kritičarima.

Sve ove prilike jasno govore, kako u nas zlo prolazi kritika, kako je u obće nemamo onaku, koju je trebamo. Tu su dakle nezadržive prilike kojima pribolj još i ta, da se današnjim kritičnim elukubracijama traži i nalazi mjesto ponajviše u stopeima ili podsticima političkih novina, gdje se stranackim ili osobnim momentima najzašnije pobjedu.

Nismo ovo napisali zbog jednog pojedinog slučaja. Ovo napominjemo, jer bi ikog mogao pomisliti, da ovo pišemo pod dojmom one kritike, koja se ovih dana bavi dramom „Gospodja Walewskog“ od Milana Begovića.

Taj slučaj nije nego još jedna potvrda svega onoga, što navedosmo. A kad ga već jednom spomenemo, reći čemo mimogred, da je i tu izbilo na

površinu ono kruniće zlo, kojim naša kritika boje. I mi smo uvjereni, da napoleonska drama g. Begovića ima nedostatak, ali opet priznajemo, da ona bilježi u njegovu radu velik napredak, da ima sjajniju stranicu i da kao prvo njegovo veliko dramsko djelo zaslužuje hvalu. Pisac ovih redaka bio je prisutan i njezinu premjeru na zagrebačkoj pozornici, te može kazati, da je i kazališni uspjeh te drame bio vrlo povoljan.

Prije tri čina od velike su efekta, a ako posljednja dva nisu jednako uspijela, to ipak ne znači, da drama u obće ne valja. I u najlepšim dramama imamo činova, koji ostavljaju slušatelju bladro, a u sebi su ipak puni umjetne vrijednosti.

Napast na Begovića na onaj način radi „Walewskog“, kako su ga njeko naše novine napale nije nikakva kritika, to je više manje izljev stanovitih osjećaja prema autorku, koja prava kritika inače ne pozajmila.

Bude li se i nadalje kod nas ovako u kritici tjerati, doći ćemo do toga da ne ćemo imati šta vredno da zabilježimo u našoj literaturi. Jer ako uz one tužne prilike, koje danas u nas Hrvata vladaju u pogledu unapređenja i podupiranja liepe knjige, pribolje još i kritika svojom demotivom radnjom, onda neće biti čudo, ako nastoji zastoj u našoj književnosti postane skroz permanentan.

Bilo bi za to vrieme, da se oni, koji hoće da se kritikom bave, zabave sastavim njegovanje onih momenata, koji u kritiku ne spadaju. Njihove oči neće biti možda mjerodavne, ali će barem biti duševne, bit će skladne, moći će se čitati bez onog likanjanja glavom, koje znači neodobravanje i doprinjeće učinkom, koji je snažno nepristupačno. Njihove oči neće biti ipak barem strogod samoj stvari. Osim toga neka naši kritičari budu svjesti o tome, da se samo onda može valjano očnjivati tudi rad, kad se valjano ocjenjuje i svoj vlastiti pa za to traže da takog rada ima kod svakog, koji se hoće da bavi i kritikom. A za valjani rad treba velike spreme, velikog izkustva, velike proučke, a što je najglavnije i velike, plemenite duše.

D O P I S I .

Split.

Kao svuda, tako se i u Slijetu zaboravlja kako brzo uživano dobro, a osobito kada dolazi vremena sezone, svake godine se ponavljaju obične pretjeranosti, kao n. pr. da se nije čulo nigdje gore donedekle.

Ali jednu pretjeranost, jednu ogromnu neistinu tiskaju u zadnjem broju „Jedinstva“ ukoj moguće mimoći, jer je smatrano vrjednom za našu Hrvatsku openu, koja nam je tri godine nazad pribredila toliko uglednih većinskih bogatim reporterom.

U „Jedinstvu“ je tiskana ocjena o izvršenju opere „Giocondi“, u kojoj je medju ostalim rečeno, da se u Slijetu nije nigdje čuo bolji orkestar od sadašnjeg pod upravom gospoda Cimini. *Bun!!!* To bi bilo jedini odgovor na ovaku batađu.

Ali čemo „Jedinstvu“ — premda nije ni krivo ni dužno za onu batađu, nego u koliko ju je pod svoja krila primilo, — opaziti, da smo, kako je malo rečeno, imali sruđen da čujemo orkestar Hrvatske opere pod upravom gospode Faller-a i Albini-a i da onaj orkestar nije mogao ni iz daleka prisposobiti da ovim.

Cast i poštenje upravitelju gosp. Cimini-u čije nam je dirigiranje zbilja neizmjerno ugodno, ali smo segurni da bi i on volio upravljati jednim orkestrom, koji je najvećom točnošću izdvojan pod njegovom slobodom, nego li orkestrom, kojim danas upravlja. Kok orkestra Hrvatske opere bilo je čuti uvek najistinjastiju i najsvršeniju intonaciju, kod orkestra Hrvatske opere nije se nigdje čula ni najmanja neizvjesnost, kao što je naravski, ako se pomisli da su članovi rečenog orkestra ne samo vrstu muzikalne sile nego da se uvek, oni isti zajedno vježbaju i produciraju, te moraju tako sastavljati nezazoran kompleks.

Kod ovogodišnjeg orkestra nemaštop, premda je veći na broju, nego li je to bilo ostalih godina, te je sastavljen od boljih elemenata nego li su bili oni lani, koji bijaju izpod svake kritike, vidimo i diletanči, a diletanči, i onda kada su dobri, ostaju uvek diletanči.

Ne pretjeravajmo dakle, jer ne valja tjerati mak na konac.

Sp.

Knin.

Na našem trgu, navlastito subotom, kad je parni dan, osjeća se relativno jači život, nego li je bio prošlih godina, kada je trgovina bila u stalnom zastoju i opadanju. Dodaće, ovome ne treba nadodavati nikakve laskave nade, već smatrati nekim pokretom na bolje, koji je u ostalom nastao bez naše zasluge, ja li zauzimanja. Uspod povišice cijene bla-

ga u primorju i na strani nastala je potreba, da se izvija, što veći broj domaćih stoke. Tim načinom poskodila je cijena blagu, i tako se je na težak prilično koristio. Ni cene žitu, navlastito kuruzima nisu za sada pretjerane. Može se smatrati, da su namirnice za življene, danas takove, da se mogu nabaviti bez velikog napora i natege. Ovo govorimo za težak.

Kazali smo, kako nema nikakve naše zasluge ako se u trgovini opaža neki pokret, a to i potvrđujemo. Došlo je sve po prilikama i okolnostima, a kad bi bilo našeg začinjanja već bismo se mogli pred svjetom pohvaliti kakvom privrednom tečajom. A ovako; dosta vam je spomenuti našu tobožnju po krajnjim skupinama izložbu stoke, gdje nismo pokazali ni toliko zauzimanosti, koliko bi morali, ake ne s drugog, a ono bar za to, što je priredjena u našoj sredini. I ne samo što na taj način pokazuju zastoj, nego sve to većima iztičemo svoj nemar, ne imajući obzira prama našim seoskim odlomcima, gdje smo malim, upravo neznačnim posredovanjem i preporukom mogli iz naših seda dovesti raznovrsna blaga i stoke.

Skoro smo iztakli, kako je narod iz naših krajeva došao izseljava u Ameriku. Sa domaćeg ognjista tjerja ga nevolja. To treba priznati. S toga ne valja samo jadikovati, da će nam, potrage li ovako,

brzo nastati veliki oskuljica radne snage i narodnih mlađa, već treba naći sredstva, da se izseljavanje spriječi pametnim razlogom i radom. Ne treba se samo razmatrati riečima, već valja narod dati zarade, da svojim trudom, i u svom domu zasluži koru hleba. U Kninu i okolini ima više stotina kraljica, koje znači da se privreda dade u velike razvijati. U prvom redu treba početi ozbiljnim posluživanjem odlomaka, a pregradjenjem puteva i bujica, te kopanjem ruda itd. Na primjer mah ovo izgleda: da se traži veliki izdatak, za pokriće troška. Ali nije tako. I najveći izdatak, koji bi se u ovake stvari uložio, deserterstruku počeo bi se izplatio, a pri tom bi se narod koristio već tim, što bi mu se dalo dokaza, da se i za njih brinu, od njih je u zadnje doba počeo donelok i da zazire, uzdajući se jedino u se, palajući slabu nadu u laskava obetanja gospode pred izboru itd. Mi čemo se napose osvrnuti na njike od ovih stavaka iz našega dopisa i potanje pružiti dokaze koristi, koji bi name one nanele. Ali naša želja može ostati na papiru, kao i dobra namjera, ako se nadležni ozbiljno ne trgnu i posuđuju sa ljudima dobre volje i stručnjacima. Od vlaste nam ne treba nam mnogo očekivati, kad uočimo njeno dosadanje postupanje prama Dalmaciju i obće. Mi smo barem ovde u takim prilikama, da možemo dosati sami učiniti neodvisno svojom žrtvom i svojim trudom.

Zadnji put izvjesili smo vas, o koristi koju bi naša sela imala izvajanjem ili upotrebljenjem pruža od nakite. Kao primjer, naveli smo se Stremić, odakle je lanjske godine izveden 1.12. milijun pruža. Spomenuli smo, koja bi koristila bila, kada bi se obziru na obilnost i dobru vrstu pruža, osnovala pleterniška sela, kao što je osnovana u Neretvi. Sada nam možemo javiti, da su seljani preduzeli korake, kako bi se ovo postiglo.

Pri kraju dozvolite mi još spomenuti jednu novu vrstu domaće industrije, koja će se moći ovje i po okolnim selima u velike da razvije, te će korist od nje biti zamjesta. Mi smo ovu domaću industriju i bogatu zaradu i do sada imali pred očima, ali smo tek našim privrednim proučavanjem došli do njene realne vrijednosti i koristi. Riječ je o vrbi za pleterništvo i o pronalažku, da se iz kore vrbovog zavojenog ličinu dobije veoma skupocjeni materijal za predvo i tkanje. Tvrđi se lik ili ličina tješnja s vrbove kore odmah, kako se kora skine s dretva, a mogu se oljusiti još mehanički vlakanci i to upotrijebiti na najuspješniji način.

Petankosti o izradbi još su slabo poznate, barem kod nas. Za to držimo nužnim, da se o predmetu sile zabavimo, moleć unaprijed post. uređenište „Hrv. Kocić“, da nam ustupi u idućem broju malo prostora. *

* Vrlo rado. Za privredna pitanja, o kojima se u naši vodi posve malo računa, bit će često vježbati i sprostovati, pač možimo i druge naše dopisnice, da se u ovom pravcu najviše bave, stavljajući na stranu osobnosti i slične mjestne mizirjeti.

Ured.

—

Iz Benkovačke okoline.

(Razvoj vježbi). Kod nas jesenje vreme teče, da zar nikad nije ljepe teklo. Nemaju, mači dani kozlato. Čovjek baš uživa. Izim što tako čovječja načinje, i same životinje, kao da čute neku silu, i poleti isto kao i u vremenu bagajnog pramaljeća. Težak veslo i zadovoljan rad na sav mah; do sad su nekoj već sve pomekotili, posjali, izgrapali za amerikanicu i uredili druge svoje poljoprivredne poslove. Od nekidan, bas kad je i trebalo, otraru se nešto kiše, te ponikoše jesenji usjevi iz zemlje isto kao i zlato. Malo omećalo, pa ljudi počeli i duhan

paciti na sav mah. Slab duhan, jer ne bijaše kiše, a kad nije nija, onda ništa nije. Vinogradni se otrgali u najljepšem zemanu. Neki našli vina kao i vode, a neki ni kopar, jer im sve do panja opaka zloždžera izjela. Mast se izprodavao pripovijedaju jednu. Od straha, od zemljarine (poreza) jedni su ga ljudi na jugu, jedan mimo dragog, prodavali . . . E što ćeš, morali su jadni ljudi, jer porez nije šala: starastrjni on nego i smrt — nego sve! Ljudi se na porez tuže ove godine čudo jedno, jer vele, da ga nekoji imadu više nego su ga ikad imali. Čude se tim više, jer su vinograđi propali, ka zemlja onako u ledini za ništa stoje; te tobože što bi trebalo di je poreze manje, a ono ga je sve više . . .

Ej jadni težeće, jedan ti si! Da ti nije nikav kovih potreba nad glavom, nego sami danje i porezi, mora da si kukavice smetni i umetni! Čude se nekoji rastigući, koji se u narodni život razume isto k i magarac u kantari, kako težak slab i u jedno živi, te sve tozbiju na nju: da je kriv što slabo i nevoljno živi . . . Ej ljudi, varate se zečem! Zadržite se ljudski u narod, pa dobro pogledajte obavku oka i vidjeti cete da pogadjam! Kako će jadan težak viziti kada sve ono, što uhati drugog izdiže? Daj onde, daj onde, daj onde, mora da estens praznji Šaka . . . Na pr., ima li koji su sve ono jednog masta (izvadak) sto su za Božić i krstno zera ostavili? Za porez prodali; pa kako onda ti ljudi neće kap vina zeljeti podnosi; jer gđe su druge potrebe, koja valja smiriti? Pa ima ih, što imadu jedinka vola pa ga za porez smaknu; a vola smaknuti: onda ne može živjeti!

Mnogo i mnogo jadni naš težak pretipi i pregori, dok porez smiri; lma ih, keje je on uprav smeti; a kako; evo ovako: Trevi se mali čovjek, pa bude u njeg poreza više nego u kakva bogatilje (znan je tavuljanica bila); pa taki jadni trevi se da nema iz česa novac izbiti, te smiće blago ili što drugo (a kamo on neće hodo zakon) i porez smiruje . . . A blago kada smetić, onda i sebe umetić!

I tako od tih nepravednih poreza naš jadni težak trpi i propada, a sve pred očima gospode, a i rođajući, koji tu gledaju, a ne će da se postaraju i urade, kako bi se porez plaoao po pravici, kako bi koga islo.

Uza sru duga zla, amo počela i lupežina na sav mah, isto kao i stare zemane. Skoro Mati Bičić u Krovicu, občine Škradinske, ukralo je dva vola, a nekdanji Mati Mušić-Miletić u Stankovac i Pavlu Drliću u Radušinovaca po jednoga. Tražili jadni ljudi i trašili se, ali, da uzalud: volova nikada više . . . Evala danas lupežima! Borme su prav njihove godine!

V I E S T L.

„Bihac“, hrvatsko društvo za izražavanje domaće povijesti u Splitu.

Iskopine kod Zagon crke sv. Petri na Gorjancu Mučiću, kod sv. Mihocila u Nišu i u Klapanjama između Grla i Dugopolja,

Jos pred 35 godina, kad je imala da bude proširena danasnjšnja župna crkva sv. Petra na Gorjancu Mučiću, bi našao od popa Granića onaj znameniti spomenik bana Branimira od god. 880, koji se danas čuva u arheološkom muzeju u Zagrebu. Tim su se spomenikom bavili, osim pokojnoga Granića, akademici Ljubić i Rački, koji je nadpis podpuno i protumačio. (Vidi Rag. Jug. akad. XXVI. 93-108). To je iz Trpimirova nadpisa najstariji spomenik i — kako veli Rački — „redak ostanak hrvatski iz druge polovice IX. veka. Ostanak taj je smanjio i maramat i što se odnosi na kakav htam, kojega je vrieme pod zemljom strvovalo i pokopalo.“

Oslanjajući se na ove riječi Račkoga društvo se je „Bihac“, u koliko mu dopustiće nezadane sile, dalno na mnican posao da otkrije taj htam, ne bi li nam iznio kakav novi prilog za domaću povijest. Po napuktu predsjednika Monsignora Bulića započeo i-kapanjem upravitelj mudre župe Don Marko Perović dne 8. oktobra te nastavio radnju za četiri dana. I taj rad ne ostade bez uspjeha! Na sjevernoj strani sadašnje crkve sv. Petra, koja je sazidana na starim temeljima i reki bi seče poprije od istoka prama zapadu staru crkvu, odkrila je a b s i d a , u kojoj se je god. 1871., baš i našao onaj znameniti Branimirov nadpis. Tim je tačno označen položaj i mjesto toga iznosa.

Budući da je ta a b s i d a položena daleko na sjeveru, nije za ono doba izključeno mogućnost, da bi to mogla biti kakva pobočna kapela ovece bažilike. Velika je zapreka za izkapanje danasnja župna crkva, koja stoji usred seoskoga groblja i koju bi trebalo stoga porušiti; nu to je spojeno sa ogromnim troškovima, pa će društvo „Bihac“, koji ne broji u cijelom hrvatskom narodu niti pedeset podupirajućih članova —, biti mučno, gotovo nemoguće, da tako brzo izvede to djelo. Da bi naša inteligencija drukčije shvaćala da je očito, da ih je o. k. Kotarski Sud Šibenski zatražio sa njomečkim i talijanskim tekstom, a hrvatski i ovdje ignorirao.

Srednji odbor „Saveza dalmatinskih učitelja“ imat će dne 2. studenoga u Splitu svoja sjednicu s ovim poslovnim redom: 1. Konstituiranje srednjeg odbora. 2. Kako da se izvrste načeli pozvani od zadnje obće skupštine. 3. Odziv na poziv učitelja zadarskog kotara odnosno njihovim zaključima (objelodanjenim u „Hrv. Krnici“), 4. Eventualna

svetinja, koje bi morale kititi naše muzeje i ploditi povijestnicu tužne domovine naše?

Uz to a b s i d u ili p o b o ē n u k a p e l u našlo se još nekoliko ulomaka iz dobe Branimirova, četiri krasne našušnice, pletera i stupića, a na južnoj strani crkve, uz mala vrata, glavica pilastra te kapitel iz rimskih doba.

Na 14 ovoga mjeseca posjetio je Monsignor Bulić izkopine da ih snimi u fotografijama i da naputke za daljnje izkapanje. Nu nemanj sluđaj hijede, da se izkapanja, za sada, obustave. Jedan je zamjetio pogibelj pozara, usao s redarima u kuću t. j. u kuhiću, gdje je već vatru bila zahvatila dvije postelje pune slame, te su stali sami gasiti doltle, dok im nije pošlo za rukom ograničiti vatru. Međutim bili su prizvani i vatrogasci, koji su vatru sasvim utruuli i tako se spriječila velika nesreća, koja bi se inače bila sigurno dogodila.

Dobijen koledar „Sv. Fausti“ Kafana, Dračar

nije hijela da primi ovaj koledar, kad joj je bio ponudjen. Sve su ga druge kafane imale primile. Ne vjerujemo da je to učinjeno iz zle volje, ali svakako zaliž je, da se to dogodilo baš u onoj kafani, koja Hrvati najviše posjećuju.

C. k. kot. povjerenik Đubović ostavlja ovo poglavstvo i ide na manjostvu u Zadru. Nema sumnje, da će ga zamjeniti kakav novi von ili baron. „Ispava vremena“ traju već od više dana, kao da su sustavne i neopozive, da se već jednom stanje na kraj putovanju smjeru riba i ribljih kottila.

† Ivka Žarković. Obitelj našeg sugrađanina

Gjura Žarkovića snasla je ovih dana težka nesreća. U prošlu subotu umrla mu u Bologni kćer Ivka, u najvećem svetu njeni malenosti, u 21. godini. Ovdje od vremena bolevala je, sngdje tražila lečku, pa najzad pošla u sanatorij Vetta d'oro kod Bologne. Tu je dovršila svoje dane. Uz smrtnu joj postelju bila tužna majka, a otac, u isti dan kad umrla, krenuo u Bologna, te je prispio da na njeni prernari odar proljeve najčešćerje poslijede suze. U ponedjeljak bio joj u Bologni sprovod. — U Šibeniku vist o njeni smrti svakog je duboko potresala. Svaki ju je poznavao, jer se između svih djevojaka izčicala svojom vanrednom ljepotom, svojim vrtkim stasom, svojim graciom, čarom bojamena svog otmjene lica, koje je bilo zrcalom njenog zdravlja, njeničkoj, njeni mladeničkoj svježosti. Svaki se divio toj pojavi krasote i svak je u duši svojoj iskrepo požao, gdje je ljeta, neumolna smrt pokosila taj ubavci cijet. — Pokojnici bila je sada laka tundža, a obitelji naše najtoplje sanješe.

Razno iz Splita. U današnje doba naše razjepkanosti i nesklađu dobro je ponoviti one riedi velikog našeg učitelja Ante Starčevića, koje je izrekao: „kad moj je kazano, da je za njegov dom skupilo 30.000 forinti. Reče Starčević: „Ne gradite za me ništa, kratak je još moj život. Upotrebiti tvoj sveto koristuje t. j. 10.000 for. date Družbi sv. Cirila i Metoda, 10.000 forintu Bratuzkom Starinskom društvu u Kučini, a 10.000 forinta Bihaću u Splicu. Budući svest u narodu, i tome narodu otkrivati protest — to je rad koristan za vlastinu budućnosti!“

I zbilja: „Družba sv. Cirila i Metoda“ radi i postala je prezrašnja za hrvatsku stvar u Istri. Starinarsko društvo u Kninu lijepe napreduje i sve više iznosi na viđlik uspomenu narodne hrvatske vlasti. Isti tako i „Bihac“ pod upravom neumornog Don Frane Bulića napreduje, iako su mu sredstva jako jedna i ograničena. Ovih dana ponovno su odkriveni u Mučiću iz crkva sv. Petri na Šibeniku.

Ova tri društva svaki Hrvat mora zdušno podpmogati.

— U obič. kazalištu imamo jesen-ku sezonu. Inaugurisana je operna „La Gioconda“. Reklama je bila silna, ali običinstvo nije ostalo pre većer zadržavati. Kasnije su dakako naručeni izvajali aplauze. Orkestar je dobar. — I tako prvo kazalište na Baščanu služio onaj misli, kojih je zadodjeno pjesma del s. To u Splitu i da i zadarski Hrvati zapitaju kazalište za hrvatski drama, dobili bi brus. Talijani zadarski niti ne sanjuju, da zvorni bilo koju slaviansku dramu ili operu.

— Sutra, na 28. 0. m. imaju naši demokrati javni meeting, gdje će izniti težko stanje težaka i propast težačkog staleža, zbog opadanja vinskog ciana, mučenoće rada oloze, tako da je gubitak na svaki vrt-zemlje od 25 K. Svaki vlastnik zemalja dolazi do toga, da mu se niče i pravo vlastnosti, nema više prava da primi dohodak, jer — neki kažu — zemlja je onoga, koji ju radi.

Istina je, da je težak stanje ugroženo, ozbiljno, radi većeg tegoba u radu, radi zloždžera, ali za to ne treba zaći u skrajnosti. Treba doći da novih ugovora između vlastnika i radnih težaka i nagoditi se, ali riešit stvar onako, ako ju njeki zagrijani shvaćaju, nije moguće, jer bi nasuprot, to davalo dečavne anarhije.

Vidjet ćemo, što će se sutra na tom sastanku pameta i ozbiljno uglatiti.

U Oklaju, sielo občine prominske, otvoren je ovih dana brzjavni ured.

, Dalmatinski težak. Primili smo i 4 broj ovog lijepe uređivanog lista. Sadržaj mu je biran i ravnovrstan. Piše objektivno, braneći interes trgovaca i poljoprivrednika. Cijena mu je 2 K na godinu. Preporučamo.

Uparao u more. U četvrtak po podne upao je u Doca u more sin Pava Bujasa Šrdarova, diečak od 7—8 godina. Priskočili, brže prisutni i spasile ga.

Za ježenje pitanje u Dalmaciji piše poslije nas i druge naše novine. Dobro je, nužno je držati ovu pitanje neprekidno budnim, dokle god ne bude rješeno, kako to zahajeva pravo i pravica.

IZ Opuzena smo primili dopis na obranu one občine u sporu između nje i okolnih joj sela. Nismo imenja, da se te stvari pretresu u javnoj stampi. Kod džobe vojne, zašutio je dobro naroda, tako se stvari rješavaju mirno, između sebe, ne davajući povoda iknjemu nasledjivanju.

Predstava u „Šokolu“. Na Svesvetu u večer biti će u našem Sokolu dražvena zabava. Predstavljač je članovi dilektantskoga kluba i veselu igru u tri čina, „Obični čovjek“. Nakon toga d. Delfin izreći će monolog „Lice i naličje medalje“. — Za vrijednost je zahajevanje s igrankom.

Ruski kružok u Šibeniku imao se osnovati poglavito zaustimanjem vrednog Dra. F. Smoljčića još lanjske godine, ali je bio loše sreće, jer nije postigao od Namjesništva odobrenje. Pravila su sa stavljenia na osnovu ljubljanskog Ruskog kružnika, koja je tamošnja vlasta odobrila, ali mu je na veliko naše čudo vlast dalmatinska naša prigovora s pukske načinu, tako da su osnivači videći ovako nerazpoloženje i predviđajući ponovne zakuciće odgodili do boljih prilika oštrenje ove ideje, koja za Šibenik je nova.

Za Družbu sv. Cirila i Metoda u Istri, privilej je naše učenictvo od gosp. Ivana Milića sudb. prislusnika K 20 u proslavu pira Bogomilij Orlandini. Od Gosp. Nikole Subotića K 2 mjestu brzjavne čestitke prigodom vjenčanja Sime Ostojića sudb. kancliste u Kistanjima. U počast smrti blagopokojnog IVE Aničića od Gg. Jakora Pasinija K 2, Vicka Bećavka K 4. — U počast smrti blagopokojnog Vjekoslava Kirohmayera od Gg. Braća Pasinij K 4, od Gosp. Dr. J. Gazzara K 5. — U počast smrti blagopokojne Ivanke Žarković od Gg. Paške Ćikare K 4, Pavka Ćevačevićevo vjenčanja K 15, Adolfa Daueru K 1, Dinka Bulata K 2, Dr. Ivana Krstelja K 5, Petre Beršići u obitelji K 4, Marka Jakovljevića K 5, Nikole Subotića K 3.

Ukupno K 76.—.
Prije ukaznih K 765.09.
Svega K 841.09.*
Napred za našu Istru!

* Ovaj novac predan područnicima u Šibeniku, a ista područnici pod mjesec Hrv. Vjer. B.

Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik
PETAR PILIC.
Tisak: „Katoličke Hrvatske Tiskarne“.

Br. 8812. 1—3 OGGLAS NATJEĆAJA.

Otvara se natječaj na više občinskih stipendija u ukupnom iznosu od 850 K., i to za skol. god. 1906/907.

Pravo natjecati se imaju oni siromašni učenici, koji polađaju ili namjeravaju polađati prikuju koju srednju ili visu školu, a jesu pripadnici ovе občine.

Rok ovome natječaju traje do 15. studenoga o. g., a dotične molbe sa muzdnim izpravama imaju se prikazati podpisano na občinskom Upraviteljstvu.

Od občinskog Upraviteljstva.
S i b e n i k, 25. listopad 1906.

Naćelnik
STOJIĆ.

Prisjednik
P. Ćikara.

Br. 8813. 1—3 OGGLAS NATJEĆAJA.

Otvara se natječaj na jednu stipendiju od godišnjih K 600, za skol. god. 1906/907 i za unapred i to iz zaklade „Supuk-Bilić-Lapenna“.

Pravo natjecati se imaju oni učenici, koji polađaju ili namjeravaju polađati prikuju hrvatsku srednju, visu ili strukovnu školu, koji dočaraju da su siromašni i koji su pripadnici ove občine.

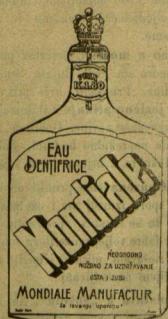
Rok ovome natječaju traje do 15. studenoga ove god., a dotične molbe sa muzdnim izpravama imaju se prikazati podpisano na občinskom Upraviteljstvu.

Od občinskog Upraviteljstva.
S i b e n i k, 25. listopad 1906.

Naćelnik
STOJIĆ.

Prisjednik
P. Ćikara.

NARODNO SREDSTVO
ZA NABAVU
USTA I ZUBI.

Glasno sladošće za Dalmaciju
kod gosp. VINKA VUČIĆA - Šibenik.

Ne čitati
samo, već kušati se mora
davno prokušani medicinski

Steckenpferd Sapun

od Ilijanova mleka
od BERGMANNA i druga, Draždani i
Tetschen na/L. od prije poznat pod
imenom BERGMANNOVAPAPUNA
od Ilijanova mleka
da se ne oslobodi od sunčanih pješčica, da
zadobije bijeli tein i nježnu boju.

Predplatni komad **80** para
u Dragariji VINKA VUČIĆA, Šibenik.

Società anonima per l'utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia.

DIONIČKA GLAVNICA K 8000.000

Sjedište u TRSTU.

Radnja u ŠIBENIKU.

PRIMISSIMA

✿ CALCIUM CARBID ✿

KOD KUPNJE 100 KILOGRAMA STOJI Kr. 26 franko Šibenik

netto težina (ne brutto za netto)

Novac se šalje unaprijed ili uz ponozce

Za velike količine popust uz pogodbu.

PREDSTAVNIK I SKLADIŠTA
FAUSTO INCHIOSTRI — ŠIBENIK.

VAŽNO ZA DJECU:

Jedan od najboljih načina, da se **djece** **sачinjavaju zdrava**, da im se poboljša krv i ojačaju pluća jest davati im više puta na dan meda ili sana, ili s kruhom i s mlekom.

Preporuča se i starijima proti nazebama.

Cista naravskog meda po 60 novac., klg, može se dobiti samo kod

Vladimira Kulića.

Drogarija Vinka Vučića Šibenik

(prije A. Junakovića)

preporuča svoj bogato oboskrbljeni
dučan raznim ljekovitim mirodijama,
predmetima iz gume, svakostnim
mineralnim vodama, velikim izborom
najfinijih parfema i predmeta nužnih
za bolestnike.

NAJBOLJI I NAJLEP
TINJI STVACH S S
STROJEVI "SINGER"
NAJNOVJIH SISTEMA.

DOBIVAJU SE SAMO U SKLADISTU
SIVACIH STROJEVA "SINGER"
IVAN GRIMANI — ŠIBENIK

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

(Centralna u Dubrovniku i Podružnica u Zadru)

obavlja sledeće poslove:

Prima novac u svrhu ukamčivanja na uložnice i blagajničke doznačnice, te uz potvrde na tekući ili na ček račun.

Preuzimanje vrednosne papire i ine vrednote u pohranu. Preuzima u svrhu naplate mjenice, naputnice i čekove za našu državu i za inozemstvo.

Daje preduzmove na vrednosne papire, zlatni i srebrni novac i robu.

Kupuje i prodaje vrednosne papire i vrednote, naročito sve vrsti državnih i privavnih srećaka, državnih zadužnica, željezničkih i industrijskih papira, založnica prioritetnih obveznika, inozemskog novca u papiru, deviza, zlatnog i srebrnog novca naše zemlje i inozemstva.

Unovčuje izvršene srećke, zadužnice i dospiele kupone, te nabavlja nove kuponske arke. Provaja osiguranje proti tečajnom gubitku izričenih srećaka i zadužnica.

Obavlja vinkulaciju i dezinakciju svih vrsti vrednosnih papira, polaze vojničko-ženitbene i sve druge jamčevine u vrednosnim papirima, te provaja konverzije.

Izvršuje isplate na svim mjestima naše i drugih država, te izdaje *Ereditina pisma*.

Eskomplirne mjenice, naputnice i kupone vrednosnih papira. Prodaje promese za sva vađenja. — Obavlja bezplatno izričinu svih srećaka naša države i drugih u njih dozvoljenih. — Osim toga obavljaće i sreće transakcije, koje zasignjaju u bankovnu struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve potrebe obavistiće daje rado usmeno i pismeno.

Hrvatska Vjerenska Banka (Podružnica Šibenik).

Banea Commerciale Triestina

prima:

Uložke u Krunam uz uložničke Listove:
sa odzakom od 5 dana uz $2\frac{3}{4}\%$
15 " " $3\frac{1}{2}\%$
30 " " $4\frac{1}{4}\%$

Uložke u zlatnem Napoleonu ili u engl. funtim

(sterlinu) uz uložničke Listove:
sa odzakom od 15 dana uz $2\frac{1}{2}\%$
30 " " $2\frac{1}{2}\%$
3 " " $3\frac{1}{2}\%$

NB. Za uložne listove sada u toku, novi katalog ulazi u kriještu 15. novembra i 10. decembra o.g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosico sa skadencijom od 1 mjeseca uz kamatnjak od $1\frac{1}{2}\%$.

Banko-Zivo i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se u-tanoviti; obavlja inkasso mjestuših računa, mjenica glaseci na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domaće svojih kreditanta bez ikakvog troška.

Izdaće uložne knjižice na stičenju uz dobit od $3\frac{1}{2}\%$.

Otvara tekuve račune u raznim vrednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mesta Inozemstva, odreznaka i izričenih vrednostnih papira uz umjerenje uvjeta.

Izdaće svojim kreditantima doznačnice na Beč, Aussig, Biełitz, Brno, Budimpeštu, Carlshad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Egér, Rieku, Friedek, Gablonz, Gorič, Graz, Inn-bruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomouc, Pilzen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Teplice, Troppan, Warnsdorf, Bečko-Novomjesto i druge glavne gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvu po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaće Kreditne listove sra na mesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom i prodajom deviza, valuta i javnih papira.

Otvara kredite uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje preduzmove na vrednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontiranja (Contirungs-Lager).

Prenuzimanje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveće garantije proti kojoj mu drugo pogledje provode i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankevenih organa, primaju se u pohranu vrednostne papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osiguraje vrednostne proti gabitevinu šticanja, BANCA COMMERCIALE TRIESTINA.

JOSIP CADEL

optičar-spezialista

ZADAR.

Zakleti proganjeliti za Dalmaciju.

Razpoloži bogatom zbirkom optičnih predmeta, obavlja naručbe i spram ljekničkog propisa.

Prima naručbe tablica od kovine i od pečatljena jeljeza bud kogni veličine i boje.

U Šibeniku uzroke tablica drži gosp. N. Boman, koji takodjer prima naručbe.

JADRANSKA BANKA

✿ u Trstu ✿

Bankovne prostorije u ulici Nicolò Maccchiavelli, br. 26. započela je svoje poslovanje, te obavlja sve bankovne i mjenične poslove;

eskomptuje mjenice, daje preduzmove na vrednostne papire, kao i na robu leževu u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrednostne papire, svake vrstni, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote, i umovljuje najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznačke na sva glavnja tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjereske u izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima uvac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najavsigestnije uz vrlo umjerenje uvjete.

Posređuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

SVOJ K SVOME

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIJEĆA U ŠIBENIKU

Častim se preporučiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratovštinama svoju krasno uređenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIJEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrstne, a od mnogih priznate u svim veličinama

-- svijeće od pravog pčelinjeg voska --

kao i froug crvenog tanjana.

Prodajem dobra i sviježa — po zdravlje — koristna meda Klg.

po K 1:20 para.

Kupujem uz dobra cijenu u svim kolikočama žutog voska.

Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljaju najspretnije, kako i, uz najpovoljnije uvjete.

S veleštovanjem

VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) glavna ulica

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIJEĆA U ŠIBENIKU

Jedina hrvatska tvornica voštanih svijeća u Šibeniku